

**BIBLIOTECA
CULTURII
AROMÂNE**

www.proiectavdhela.ro

BĂTRÂNUL VARNAVA

Bătrânul Varnava¹

Bătrânul Varnava, cuțovlah de neam, s-a născut în anul 1829. Deoarece nu a găsit pace sufletească în lume, a părăsit-o la o vârstă încă tânără și s-a pregătit pentru liniștitul liman al mântuirii – Sfântul Munte. A mers la starețul Natanail, mare și important ascet al Schitului Sfântul Vasile, și alături de el a trăit mulți ani. După moartea starețului său, părintele Varnava a trăit singur în aceeași colibă, nevoindu-se cu rugăciunea minții.

Cândva l-a vizitat un călugăr rus împreună cu însoțitorul său. În timp ce înaintau către Sfânta Ana, au ajuns în Schitul Sfântul Vasile când soarele deja apusese și, până la ținta lor, mai aveau de mers o oră și jumătate. Erau deci nevoiți să se oprească acolo, dar pentru a înnopta nu exista loc, decât dacă ar fi „izgonit” pe însuși stăpânul chiliei din coliba sa.

În acel ceas părintele Varnava se întorcea de la un vecin la coliba sa; a aflat care era necazul lor și cu atâta dragoste le-a oferit coliba sa, încât nu era cu puțință să nu fie mișcați de sinceritatea lui. Monahul rus își amintea mai târziu: „Niciodată nu voi uita dragostea și mărinimia ce le-am văzut la părintele Varnava. Acolo, deși nu era comod, inima simțea o mare bucurie. La intrarea în colibă însoțitorul meu și-a îndreptat atenția către bănuța pe care o folosea părintele Varnava când se încredința rugăciunii, și către biciul cu care se pedepsea pe sine fericitul său stareț – Natanael.

Deoarece nu apucaserăm să vorbim mult cu părintele Ilarion, la care ne oprisem pe drum, am cerut părintelui Varnava să-l invite. Acesta a primit cu bucurie, nu avea însă vas pentru a încălzi apa și a „zburat” până la vecin să aducă. Noi nu aveam nimic în afară de ceai, pentru aceasta l-am întrebat:

- Se află ceva să mâncăm?

Și-a cerut scuze deoarece nu avea nici urmă de pâine de vreme ce, din cauza bolii, aproape de un an de zile nu mai ieșise din Schit. Ne-a arătat niște firimituri de pâine arsă, dar îndată și-a amintit că, o dată, a mers la Mănăstirea Sfântul Pavel și acolo un oarecare monah îi dăduse o prescură și o pâine; pe acestea le făcuse pesmeți și le păstra undeva în pod. A mers în grabă să le aducă și au mâncat.

Părintele Varnava a șezut alături, pe prag, dar părintele Ilarion cu greu a primit a ședea alături de noi. Între altele, i-am întrebat pe stareți:

- Ce trebuie să spună și să facă omul, pentru a putea, cu siguranță, să se încredințeze în viața duhovnicească?

- Trebuie să împlinească poruncile Domnului după Evanghelie! a răspuns părintele Varnava.

La acest punct am vorbit despre două exemple de călugări rătăciți care trăiau nu departe de acolo, și am zis:

- Aceste porunci, mult mai mult decât noi le țin Pahomie de la Carulia și Arsenie de aici, de aproape, dar rod nu se vede!

- Nu le țin întru cunoștință! a spus părintele Varnava.

Bătrânul Ilarion își clătina capul, dar tăcea. Ne-am îndreptat și către el:

- Și tu, părinte, ce zici?

- Ce să zic? Eu, nici om nu m-am făcut încă, așa cum trebuie; cum să mă numesc pe mine creștin? A răspuns încet și fără chef?

- Nu aş fi putut trăi în pustiu fără mângâiere, am spus eu în continuare.
- Pe cât puteţi, lăsaţi mângâierile trupeşti şi Dumnezeu vă va ajuta; a observat părintele Varnava.
- Părinte, tu ce zici? L-au întrebat pe stareţul Ilarion.
- Ce să spun, în afară de ceea ce mi se potriveşte mie? Să lase omul orice mângâiere a trupului şi curând va veni la cunoaşterea păcatelor sale; ajunge atunci la o asemenea stare, încât cu lacrimi se îndreaptă şi cade înaintea Domnului, iar El oricum se va întoarce către dânsul!
- Pentru ce am venit în Sfântul Munte, dacă nu să ne mântuim? a zis părintele Varnava. Dacă dobândim şi lumea întregă dar ne pierdem sufletul, care este folosul?
- În mănăstire, am zis noi, călugării se luptă numai cu oamenii, în vreme ce în pustie – şi cu diavolul!
- Exact despre asta discutam cu părintele Ilarion de curând, a continuat părintele Varnava, că adică diavolul năvăleşte asupra omului ca un leu, cu o asemenea putere – ca şi când ar vrea să-l înghită dintr-o dată. Cu toate acestea, cel ce se nevoieşte cu frică de Dumnezeu îl face mai neputincios decât o furnică, încât văzându-l de departe potrivnicul pe un astfel de om, începe să tremure de frică!

Apoi am început să discutăm despre stareţul lor – Natanail, care se închinoviasă în Mănăstirea Sfântul Pavel şi trăise acolo mai mult de zece ani. Când acesta era reprezentant al Sfintei Chinotite, a suferit diferite ispite. Spre exemplu, aflându-se o dată la Mănăstirea Cutlumuş împreună cu alţi reprezentanţi, a semnat o hârtie pentru paşa Tesalonicului în care membrii Chinotitei, din simplă nobleţe, scriau printre altele că se vor ruga pentru acesta. L-a cuprins atunci o adâncă pocăinţă şi a vrut, dacă nu era cu putinţă să împiedice o asemenea scrisoare cu desăvârşire, cel puţin să şteargă semnătura sa. Când a început să vorbească despre asta ceilalţi reprezentanţi l-au luat în râs; văzând însă că acesta se împotriva cu stăruinţă, s-au grăbit să trimită un om cu epistola la Tesalonic, iar pe părintele Natanail l-au ținut în Mănăstirea Cutlumuş, liniştindu-l şi încuind poarta.

Acesta însă simţea atât de puternică pocăinţa înăuntrul său, încât s-a hotărât să pornească îndată pentru a-l ajunge pe purtătorul scrisorii. A zărit uşa asigurată cu zăvoare de fier, a spart-o (era din fire dăruit cu foarte mare putere) şi l-a ajuns pe respectivul purtător al scrisorii la graniţa Sfântului Munte. A luat hârtia de la acesta (avea acest drept) şi a tăiat semnătura sa! Nu s-a întors la Careia ci, dispreţuind totul, a plecat la pustie. S-a stabilit într-o colibă în Schitul Sfântul Vasile unde a trăit 16 ani, iar în total, în Sfântul Munte, aproximativ 25. A adormit în luna octombrie, 1864.

La sosirea sa în Sfântul Munte părintele Natanail s-a dăruit unei nevoie deosebite. Petrecea timpul cu lacrimi, pocăindu-se pentru trecutul său; făcea 3000 de metanii zilnic şi mânca o bucată de pâine uscată pe săptămână. Deseori noaptea, când îl necăjea vreun oarecare gând pentru mâncare sau greutatea vieţii pustniceşti, se lovea pe sine cu biciul pe care şi astăzi îl păstrează părintele Varnava. La întrebarea ucenicului – ce fel de zgomot ciudat se auzea noaptea, răspundea așa:

- Eu am făcut gălăgie, ca să nu dormi tu!

De la mănăstire îi trimiteau cele necesare şi îl socoteau sfânt, lucru ce l-a aflat şi el. De mult timp

și din toată inima se ruga părintele Natanail să-i trimită Domnul un povățuitor cu experiență. În cele din urmă s-a înștiințat despre un oarecare stareț duhovnicesc și l-a vizitat. În timp ce discutau, și-a dat seama că era exact starețul pentru care se rugase. Și-a deschis inima în fața sa și i s-a încredințat într-atâta, încâ chiar și la moarte de l-ar fi trimis, ar fi mers cu bucurie.

Starețul l-a sfătuit, mai întâi, să meargă la Mănăstirea Sfântul Pavel unde îl socoteau sfânt și să le schimbe gândul în chipul următor: trebuia să meargă la masa de obște, să ceară o porție dublă de mâncare și vin, și să continue astfel timp de o săptămână, deși stomacul său era micșorat de postul său cel fără de măsură. Părintele Natanail a ascultat întru toate, iar obștea a început să șușotească împotriva sa; către sfârșitul săptămânii spuneau deja deschis cum că părintele Natanail a căzut în rătăcire. Îndată ce a aflat, s-a întors la stareț și i-a povestit toate.

- Acum e bine, i-a spus el. Mergi la coliba ta și continuă-ți viața făcând astfel: i-a dat atunci canon și l-a călăuzit în nevoița rugăciunii inimii, prin care a ajuns la înalte măsuri duhovnicești.

Să spunem, ajunși la acest punct, și câteva lucruri referitoare la privegherile pe care le făceau acești călugări. Părinții Ioasaf, Neofit, Natanail și starețul lor se adunau în ziua de sâmbătă, mâncau împreună din ceea ce găseau, stăteau de vorbă și, în continuare, începea privegherea pe care o făceau după rânduiala isihastă – adică, cu rugăciunea inimii. Petrecând astfel noaptea, fiecare primea darurile harului după măsurile sale. Începeau după obicei; se rânduiau în strănile lor și se rugau până la răsăritul soarelui. Atunci terminau, cântând „Cuvine-se cu adevărat...” și Doxologia. Starețul pregătea iarăși ceva de mâncare și, mulțumind Domnului, se despărțeau până în sâmbăta următoare.

Mai târziu, când părintele Natanail a devenit stareț, săvârșea privegherea cu ucenicul său Varnava, cu părintele Gherasim și cu părintele Ilarion astfel: citea cei șase psalmi ai utreniei și părintele Gherasim îl întreba pe starețul Natanail:

- Cum continuăm acum, cu citit sau cu rugăciune?

- Cum doriți! răspundea el, având fericitul obicei de a lăsa pe frați să aleagă singuri.

De obicei alegeau rugăciunea. Stingeau lumânările și începeau. Toți rămâneau în biserică, în strănile lor, și se rugau. Domnul îi mângâia pe fiecare după nevoița sa și după împlinirea sa duhovnicească. Brusc, bătrânul Natanail striga, astfel încât îl auzeau toți:

- Preasfântă Treime, ajută-mă! Apoi iarăși se instăpânea liniștea. Când sosea ceasul să se termine privegherea toți se ridicau de la locurile lor, în afară de părintele Natanail. Făceau zgomot și tușeau, pentru a se ridica și el; în sfârșit, ziceau:

- Părinte, trebuie să terminăm!

Dar el rămânea nemișcat; se vedea că nu auzise nimic. Așteptau puțin, apoi aprindeau lumânări ca, văzând flăcările lor, să se ridice. Dar părintele Natanail nici nu vedea, nici nu auzea nimic. Se găsea întreg acolo unde locuiesc duhurile oamenilor care urcă pe scara ce o descrie Sfântul Calist. Bătrânul Gherasim și ceilalți, înțelegând, tăceau. Se făcea ziuă, mai trecea un ceas și atunci starețul începea să se miște. Se ridicau atunci toți și terminau privegherea.

Ucenicul său, părintele Varnava, l-a văzut de multe ori pe părintele Natanail în această stare.

Bătrânul Varnava a adormit în anul 1905, în vremea înfricoșătorului cutremur din Sfântul Munte. O stâncă mare a căzut peste colibă și l-a omorât, în ceasul în care se afla pe patul său.

COLOFON

Autorul lucrării	ANTONIE IEROMONAHUL
Titlul lucrării	FILE DE PATERIC DIN ÎMPĂRĂȚIA MONAHIILOR – SFÂNTUL MUNTE ATHOS. CUVIOȘI PĂRINȚI ATHONIȚI AI VEACULUI AL NOUĂSPREZECELEA
Editura la care a apărut	Editura CHRISTIANA, BUCUREȘTI, 2000
VARIANTĂ DIGITALIZATĂ DE	Editura Predania/ CP 67, OP 13, București www.predania.ro tehnoredactor/ Remus Brihac concept grafic/ Atelieruldegrafica.ro

PRESDANIA